

Mowa i zasoby multimodalne w interakcjach społecznych studentów z niewidoczną niepełnosprawnością psychiczną

Zwiększanie inkluzywności i różnorodności w szkolnictwie wyższym to jeden z najważniejszych globalnych priorytetów i jedno z wyzwań o kluczowym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju. Inkluzywność jest realizowana między innymi poprzez komunikację włączającą wszystkich i przeciwdziałającą stereotypom. Taka komunikacja inkluzywna zakłada, że szanujemy odbiorcę, więc dążymy do porozumienia, dopasowując nasze komunikaty do jego potrzeb. Z roku na rok przybywa na uczelniach coraz więcej studentów z tzw. niewidoczną niepełnosprawnością, zwłaszcza z zaburzeniami psychicznymi, takimi jak depresja, czy zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD) i ADHD. Studenci ci często są wykluczeni i mają trudności w kontaktach społecznych, w szczególności w interakcjach z innymi ludźmi. W językoznawstwie od dawna istnieją wypracowane metody, które opisują porządek interakcji oraz problemy, które mogą wystąpić pomiędzy rozmówcami podczas rozmowy. W konwersacjach między typowymi uczestnikami zakłada się, że ważna jest współpraca obu stron by interakcja była udana, ponieważ rozmówcy podejmują wspólny wysiłek wzajemnego zrozumienia. To założenie może jednak zostać podważone w interakcjach z udziałem osób z ASD, ADHD czy depresją, ponieważ zaburzenie może znacząco wpływać na kształt interakcji, która w takim przypadku będzie nietypowa. Nasze badanie zakłada, że osoba z niewidoczną niepełnosprawnością psychiczną stosuje własne zasoby komunikacyjne w interakcjach społecznych, takie jak gesty czy kierunek spojrzenia, oraz, że każde zjawisko interakcyjne może być potencjalnym intencjonalnym działaniem komunikacyjnym. Zgodnie z tym założeniem, opóźnianie udzielenia odpowiedzi czy nietypowe z punktu widzenia odbiorcy gesty, które mogą pojawić się w trakcie interakcji, nie będą uważane za przypadkowe, lecz będą istotnie wpływać na znaczenie wypowiedzi. Głównym celem projektu jest opisanie znaczenia mowy oraz tych właśnie zasobów multimodalnych, zwłaszcza gestów, w interakcjach społecznych polskich studentów z niewidoczną niepełnosprawnością psychiczną. W jaki sposób rozmówcy konstruują swoje wypowiedzi i jakich strategii używają by podtrzymać i rozwijać interakcję? Jakie zasoby multimodalne są stosowane by ułatwić interakcję? Jakie praktyki interakcyjne mogą zaburzyć konwersację? Na te pytania, między innymi, postaramy się odpowiedzieć. Centrum projektu będzie zarejestrowanie a następnie przeanalizowanie korpusu audiowizualnego interakcji pomiędzy studentami przy użyciu głównie metod jakościowych stosowanych w językoznawstwie – analizy konwersacyjnej i analizy dyskursu. Realizacją tych zadań zajmie się zespół badawczy, którego członkowie posiadają niezbędne zaplecze teoretyczne i warsztat badawczy z językoznawstwa i psychologii. Opisanie mowy oraz gestów w interakcjach społecznych studentów z niewidoczną niepełnosprawnością psychiczną w warunkach polskiego szkolnictwa wyższego może usprawnić komunikację w środowisku akademickim, a to, z kolei, pozytywnie wpłynie na włączanie społeczne osób niepełnosprawnych oraz poprawę jakości studiów.